

Social Fokus

UDSAT
DECEMBER 2009

Menneskehandel

Socialt set

- + Sluse og pusterum**
Et tilbud til udenlandske prostituerede
- + På vej til et nyt liv**
Italiens hjælp til ofrene

ANETTE NICOLAISEN

FRA MIN STOL

Kriminelt og komplekst

Menneskehandel er modbydeligt, brutalt og kynisk. En grov udnyttelse af mennesker i en svag og sårbar situation. Det er også en af de hurtigst voksende kriminalitetsformer i verden.

I løbet af de sidste ti år har menneskehandel både som kriminelt fænomen og socialt problem fået en lang større bevågenhed end tidligere. I 2000 vedtog FN konventionen om transnational organiseret kriminalitet, herunder Palermo-protokollen om handel med mennesker. Protokollen udgør grundlaget for Europarådets konvention fra 2005 om indsatsen mod menneskehandel, som Danmark har undertegnet og ratificeret.

Den danske handlingsplan, der udspringer af Europarådets konvention, omfatter både forebyggende, støttende og efterforskningsmæssige aktiviteter samt en øget koordinering af samarbejdet mellem de sociale organisationer og myndigheder. Center mod Menneskehandel, der hører under Servicestyrelsen, varetager handlingsplanens sociale dimension, som blandt andet beskrives i Gitte Tiliias artikel (s.6).

Menneskehandel er også et komplekst fænomen. Politisk, juridisk og socialt. Repatriering – integration i hjemlandet – er fx både et vigtigt mål og en stor udfordring. Eksistentielt og menneskeligt bliver dilemmaet næppe større, end når man – som der fortælles i artiklen *Blandt unge ofre i Italien* – pludselig oplever, at grænsen mellem at være offer og bagmand kan være papirtynd.

Et samfund skal kendes på dets omsorg for og beskyttelse af de svageste og mest sårbare grupper. Det gælder det internationale samfund, som skaber rammerne for indsatsen mod menneskehandel. Det gælder for nationalstater som Danmark, der med sin handlingsplan er med til at fylde rammerne ud. Og det gælder for de professionelle og frivillige på tværs af grænser, der dagligt skaber små individuelle fremskridt i en verden, hvor intet menneskeligt synes fremmed.

Anette Nicolaisen
Chef
Udsatteenheden

TEMA

Menneskehandel

” De rejser hjem med større problemer, end da de drog ud!”

Anette Brunovskis

s. 18

KOLOFON

Social Fokus · Udsat, december 2009 / 1. årgang

© Servicestyrelsen og forfatterne

Synspunkter, der kommer til udtryk i interview, kommentarer o.l. er ikke nødvendigvis dækkende for styrelsen.

Redaktion: Ole Worregård (ansvarsh.), Sanne Bertram (redaktør), Trine Frederiksen, Henriette Zeeberg, Ole Thomsen, Annelise Pawlik og Birthe Larsen

Design og tryk: Datagraf

Forsidefoto: Polfoto

Oplag: 11.500

ISSN: 1903-8933 Social Fokus · Udsat (trykt). ISSN: 1903-8941 (online)

Social Fokus udkommer som fire serier – om ældre, udsatte, børn & unge og handicap. Hver serie kommer to gange om året. Du afgør selv, hvilke serier du vil have. Tegn gratis abonnement på www.servicestyrelsen.dk/socialfokus

Redaktionen kan kontaktes på kommunikation@servicestyrelsen.dk

Servicestyrelsen er en offentlig rådgivnings- og udviklingsorganisation. Vi arbejder for at skabe bedre sociale forhold for socialt udsatte børn, unge og voksne, mennesker med handicap samt ældre. Servicestyrelsen er en del af Indenrigs- og Socialministeriet.

Servicestyrelsen, Edisonsvej 18, 5000 Odense C, tlf. 72 42 37 00

Sluse og pusterum

”Kvinderne bliver tit kaldt ud til kunder, mens de er her.”

Socialmedarbejder i ”Mødestedet”

s. 9

Foto: Polfoto

12 Efter razziaen

At skabe en tillidsfuld kontakt

14 Målet er reintegration i hjemlandet

Kriterier for menneskehandel

16 Børnene i Gribskov

Danmark får flere og flere uledsagede børn og unge

18 Den svære rejse tilbage

Stigma og fattigdom er de største problemer. Interview med Anette Brunovskis

20 Blandt unge ofre i Italien

”Jeg kæmper med to liv”

22 Kort om tema

s. 6-23

Menneskehandel
Lokalt, nationalt, globalt **s. 6**

FASTE TING

4 Kort nyt

– fra Servicestyrelsen

24 Bagsiden

Den lyttende politimand. Kommentar af Lars Linaa Sørensen, Nationalt Efterforskningscenter

UD AF PROSTITUTION

NY NETVÆRKSGRUPPE

Kompetencecenter Prostitution starter i januar 2010 en netværksgruppe for kvinder, der er stoppet i prostitution eller tænker på at gøre det.

I gruppen kan kvinderne få støtte til at tackle de udfordringer, de står i, og tale om med andre i samme situation om de ting, der er forbundet med at stoppe i prostitution. Fx overvejelser om arbejdsmarkedet, seksualitet, identitet og netværk.

Gruppen mødes i Århus hver anden mandag i to timer. Nye grup-

per andre steder i landet er under forberedelse.

Der kan være syv kvinder i gruppen, hvor der også er to medarbejdere fra Kompetencecenter Prostitution. Man kan være med i gruppen så længe, man ønsker.

Deltagerne får dækket transportudgifter til og fra mødet.

Kontaktperson: Socialfaglig medarbejder Birgitte Orthmann, bor@servicestyrelsen.dk

Unges misbrug VIDEN TIL FAGPERSONER

Hvordan får man taget hul på problemet, når en ung har et misbrug af alkohol, hash mv.? Hvordan får man skabt motivation til forandring? Hvordan kan man skabe en helhedsorienteret indsats? Det er nogle af de spørgsmål, man kan få hjælp til at besvare i det nye videnscenter Unges Misbrug.

Centret henvender sig til fagpersoner, der arbejder med unge med en problematisk brug af rusmidler. På centrets website formidles viden, love og regler for området og faglige redskaber til arbejdet med de unge. Her er også nyheder om fx temadage og lignende arrangementer. Hjemmesiden bringer jævnligt nye artikler og har p.t. en serie med fokus på den anerkendende tilgang, hvor der lægges vægt på den unges positive ønsker for fremtiden.

W SERVICESTYRELSEN.DK/UNGES-MISBRUG

Voldsramte på jobbet

NY RAPPORT OG PJECE

Når kvinder udsættes for vold af deres partner, påvirker det også deres arbejdsliv. Det konkluderes i en ny rapport, der er udgivet af Servicestyrelsen og Arbejdsmarkedsstyrelsen. Voldsramte kvinder har problemer med at få et job, hvis de er arbejdsløse, og de, der er i arbejde, har svært ved at fastholde det. Undersøgelsen viser også, at arbejdet kan være en positiv modvægt til volden.

Rapporten afsluttes med en række konkrete anbefalinger til kommuner og arbejdspladser.

Der udgives også en pjeces, *Kender du til vold?* Den er skrevet til sagsbehandlere på jobcentre og sygedagpengekontorer og fortæller om, hvordan den voldsramte kvinde kan hjælpes til at blive i sit arbejde eller aktiveringstilbud.

Både undersøgelsen og pjecen er bestilt af ministeren for ligestilling.

Kontaktperson: Konsulent Gráinne C. Stevenson, gcs@servicestyrelsen.dk.

W SERVICESTYRELSEN.DK

BØRN OG UNGE

EVIDENSKONFERENCE 2010

Hvordan skabes der samspil og sammenhæng i det evidensbaserede arbejde for børn og unge? Det er hovedspørgsmålet ved en konference, Servicestyrelsen holder 19.- 21. maj.

Efter en periode med fokus på at opbygge det evidensbaserede felt via enkelte programmer er der nu behov for at overveje, hvordan de kan konsolideres.

I mange år har man diskuteret, hvordan samarbejdet mellem social- og skoleområdet kan blive bedre, hvordan normal- og specialområdet kan hænge bedre sammen, og hvordan overgange mellem alderstrin kan gøres lettere.

Disse diskussioner føres også blandt os, der arbejder evidensbaseret. Konferencen vil derfor præsentere muligheder og projekter, der styrker sammenhængen i arbejdet.

 SERVICESTYRELSEN.DK/EVIDENS2010

Fra indsat til løsladt

NY KØREPLAN FOR LØSLADELSE

Overgangen fra fængsel til frihed kan være meget uoverskuelig både for den, der skal løslades, og for de myndigheder der skal hjælpe. Mange ting må være på plads, når borgeren skal i gang med at skabe en ny og anderledes tilværelse uden kriminalitet. Mange indsatte har oplevet at blive løsladt til gaden, uden bolig og arbejde, og uden penge at leve for.

Sådan behøver det ikke at være længere. *Køreplan for god løsladelse* er en ny metode, der er udviklet af Servicestyrelsen i tæt samarbejde med praksis. Den viser trin for trin, hvordan fængsel og kommunen skal samarbejde fra den første dag i fængslet. Et samarbejde, som skal hjælpe den indsatte til et civilt liv uden kriminalitet og evt. stofmisbrug efter endt afsoning.

Kontaktperson: projektleder Hanne Ramsbøl
tlf.: 21 45 46 23

 SERVICESTYRELSEN.DK/UDGIVELSER

HANDLES AU PAIR-PIGER? NY UNDERSØGELSE

Findes der menneskehandel – eller det der ligner – blandt au pairs i Danmark? Det har Center mod Menneskehandel sat fokus på i en undersøgelse, der ventes offentliggjort i starten af det nye år.

Det sker på baggrund af erfaringer fra andre lande, og fordi au pair-ordningen i sin nuværende form helt overvejende tiltrækker kvinder fra tredjeverdenslande, specielt Filippinerne, der ser au pair-ordningen som en mulighed for at kunne forsørge sig selv og deres familie ved et job i Vesten. Det åbner mulighed for, at nogen udnytter disse kvinders ønsker og drømme om et liv i Vesten.

CMM har planlagt yderligere undersøgelser af, om der foregår menneskehandel i erhvervslivet i Danmark. Centret skal bl.a. skal se på vilkårene for ukrainere i landbruget, polske rengøringsarbejdere og kinesiske studerende i restaurationsbranchen.

VISO
DEN NATIONALE VIDENS- OG
SPECIALRÅDGIVNINGSORGANISATION

Rådgivning om udsatte

VISO yder gratis rådgivning til sagsbehandlere og specialtilbud – også indenfor udsatteområdet. VISO rådgiver i komplekse sager, hvis kommunen ikke selv har den nødvendige ekspertise.

På udsatteområdet kan det fx være:

- Senfølger af seksuelle overgreb
- Vold og udadreagerende adfærd
- Stof- og alkoholmisbrug
- Hjemløshed

Som sagsbehandler kan du bl.a. bruge vores rådgivning til at:

- Få et bedre beslutningsgrundlag
- Få flere værktøjer og opnå bedre kommunikation og relationer
- Få nye metoder i den socialpædagogiske indsats

Kontakt os i dag på telefon eller mail og læs mere på vores hjemmeside.

TLF.: 72 42 40 00 • MAIL: VISO@SERVICESTYRELSEN.DK
WWW.SERVICESTYRELSEN.DK/VISO

Menneskehandel

Lokalt, nationalt og globalt

Menneskehandel er den hurtigst voksende form for organiseret kriminalitet i verden. At den også finder sted i Danmark, er blevet meget tydeligt de senere år. Drømmen om et bedre liv får mænd, kvinder og børn til at tro på løfterne om et 'job' i udlandet.

Det burde være en anakronisme, at et begreb som menneskehandel optræder på den internationale dagsorden i 2009. Men handel med mennesker er den hurtigst voksende og tredje mest indbringende form for organiseret kriminalitet i verden. Bagmændenes årlige omsætning er på 60 milliarder kr., vurderer det amerikanske udenrigsministerium.

Tal om omfanget af menneskehandel beror ifølge sagens natur på skøn, da mange ofre aldrig identificeres. Et kvalificeret og forsigtigt skøn fra FN er, at der på ethvert tidspunkt er i hvert fald 2,5 millioner mennesker verden over, som er ofre for handel. Det drejer sig om både mænd, kvinder og børn, handlet til tvangsarbejde, prostitution, organ donation, tyveri, tiggeri, adoption mm. Alle lande er ifølge FN berørt af

menneskehandel enten som oprindelseslande, transitlande eller destinationslande – eller kombinationer af disse.

Mange handles inden for deres egen nation eller region, mens andre handles til fjernere egne. Typisk går trafikken fra fattige og underprivilegerede områder mod mere udviklede og velstående samfund. Det understreger meget klart, at fattigdom og manglende muligheder gør mennesker sårbare for udnyttelse. Drømmen om et bedre liv et andet sted åbner for bagmænds muligheder for at rekruttere kvinder, mænd og børn til 'job' i udlandet, job, som siden viser at have et helt andet indhold og helt andre vilkår, end det, som blev stillet i udsigt.

Menneskehandel i Danmark

At menneskehandel også eksisterer i Danmark, er i de senere år blevet meget tydeligt i forbindelse med kvinder, der handles til prostitution. Siden CMM, Center mod Menneskehandel (se boks) blev etableret i 2007, har socialarbejderne over hele landet været i kontakt med ca. 1.500 kvinder, som er i risiko for at være handlet. Mindst 130 af disse havde klare indikationer på handel. Mest omtalt er de nigerianske prostituerede, der bl.a. ses på Vesterbro i København, og det er også i denne gruppe, flest kvinder er vurderet som ofre for menneskehandel. Oprindelseslande er ud over Nigeria

og andre afrikanske stater primært Øst- og Centraleuropa, Thailand og Sydamerika.

Der er kun identificeret ganske få børn, der har været handlet til Danmark, og der har primært været tale om store børn eller unge kvinder i alderen 16-18 år handlet til prostitution. Der har desuden været mistanke om menneskehandel blandt nogle af de uledsagede mindreårige, der har opholdt sig på Dansk Røde Kors Center Gribskov (se artiklen s. 16) og Sjælsmark og i de sikrede institutioner. Det har drejet sig om enkelte børn, hvoraf nogle formodentlig har været i transit til et andet land. Børnene har ikke kunnet identificeres endeligt, inden de igen er forsvundet – et mønster som desværre ses overalt i Europa.

Tvangsarbejde

At der også kunne være mennesker handlet til tvangsarbejde i Danmark er mindre åbenbart. Det gennemregulerede danske arbejdsmarked er en væsentlig barriere, der er med til forhindre udnyttelse af ikke-registreret eller illegal arbejdskraft. Men domfældelser for menneskehandel til tvangsarbejde i både Norge og Sverige og meldinger om fænomenet i en række EU-lande viser dog, at risikoen reelt er til stede også i Danmark.

Tvangsarbejde kan foregå på et utal af måder og ses i den vestlige verden hyppigst inden for restaura-

»»» tionsmiljøet, rengøringsbranchen, byggeriet, landbruget eller til 'husarbejde' i private hjem.

Et typisk forløb kan være, at bagmænd rekrutterer en person ved hjælp af falske løfter om arbejde eller uddannelse, arrangerer papirer og rejse, sørger for transport, modtagelse og eventuelt ophold i det ny land. Undervejs oparbejder personen en meget stor gæld, som sammen med trusler og tvang er med til at sikre, at ofret påtager sig det arbejde eller de ydelser, som tilbuddet viser sig at indeholde. Samtidig går hele eller dele af indtjeningen til bagmændene.

Det sociale arbejde

Da det helt overvejende er kvinder handlet til prostitution, som vi i CMM indtil nu har identificeret som ofre for menneskehandel, er det også på det felt, vi har gjort vores erfaringer med det sociale arbejde. Vilkårene er specielle, og de handlede – eller potentielt handlede – kvinder er en målgruppe, det er vanskeligt at nå. De er en del af lyssky, voldelige og kriminelle miljøer, mange opholder sig illegalt, arbejder ulovligt, har ikke altid papirer eller har falske papirer. De søger altså ikke selv hjælp, slet ikke hos myndigheder, som de omfatter med generel mistro og frygt. Det tager lang tid at vinde deres tillid, og den tid er sjælden til rådighed, fordi deres levevis er præget af, at de hele tiden flytter og flyttes både inden for landets grænser og mellem lande.

Menneskehandel associeres måske mest med storbyen, og det er da også i hovedstadsområdet, koncentrationen af potentielt handlede er størst. Men menneskehandel har også et lokalt ansigt, og ligesom massageklinikker også findes på landet, finder vi kvinder, der er handlede, langt uden for storbymiljøerne. Vi møder dem i vores drop in-centre i Fredericia og København og via det opsøgende arbejde på gaden, på massageklinikker over hele landet, i escortmiljøet, i forbindelse med politiets landsdækkende kontrolbesøg eller aktioner mod bagmændene, i asylcentre og i fængsler.

Blandt de sociale tilbud har vi haft størst succes med Mødestedet i Colbjørnsensgade på Vesterbro (se artiklen s. 9). Det skyldes primært sundhedstilbuddet, hvor kvinderne anonymt bliver undersøgt og behandlet for diverse sygdomme fortrinsvis knyttet til deres situation som prostituerede. Her løses et helt akut behov for støtte og hjælp, som mange efterspørger. Det åbner samtidig op for at skabe relationer til kvinderne, så det også bliver muligt at støtte dem med rådgivning og oplysning om deres muligheder og rettigheder, undervisning, advokاتبistand og andet, som de kan have behov for.

Hjem igen?

Ofre for menneskehandel har krav på 100 dages ophold på et beskyttet sted – fx særlige kvindekrisecentre – og en forberedt hjemsendelse, der indebærer restituering og omsorg, program for forberedelse her i landet med kvalificerende kurser, og modtagelse, ophold og yderligere uddannelse i hjemlandet i en tre-seks måneders periode. Det er primært den Internationale Organisation for Migration (IOM), der varetager denne opgave. Det er vores erfaring – som vi deler med andre EU-lande – at kun relativt få af kvinderne ønsker den forberedte hjemsendelse. Af de ca. 70 kvinder, som officielt er vurderet handlet af Udlændingetjenesten (se artiklen s. 14), har foreløbig kun ni kvinder gennemført en forberedt hjemsendelse.

Det kan synes underligt, når man ser på den tvang, de er underlagt og det liv, kvinderne har. Men de færreste oplever tilbuddet som et reelt alternativ til det nuværende tilværelse. De skylder stadig penge, de tror ikke på nye muligheder i hjemlandet, og de ønsker ikke at blive stemplet som handlede og prostituerede. Nogle har ikke kendt et andet voksenliv, og de kan være ambivalente i forhold til bagmænd, der kan opleves som hjælpere, samtidig med at de er dem, der udnytter dem. Nogle forstår ikke tilbuddet, og de kan ikke holde ventetiden ud i

krisecentrene. Hvis de alligevel skal rejse, vil mange helst bare rejse med det samme og selv forsøge at finde andre udveje.

Menneskehandel er et fænomen, som socialarbejdere, politiet, asylcentre og mange andre konfronteres med lokalt. Men som fænomen hænger det uløseligt sammen med fattigdom og ulighed. Som sådan er det af globalt af karakter. Det kræver derfor også internationale løsninger. Nationalt er det afgørende at have det fornødne, landsdækkende beredskab til at komme ofrene i møde, hjælpe og støtte akut og arbejde på at skabe muligheder og betingelser, der bedst muligt tager højde for ofrenes individuelle vilkår og skaber reelle alternativer til deres ulykkelige situation. ■

Af koordinator for Center mod Menneskehandel Gitte Tilia, gti@servicestyrelsen.dk

CENTER MOD MENNESKEHANDEL +

Opgaver

Center mod Menneskehandel (CMM) blev oprettet i september 2007. Centret varetager den sociale dimension i regeringens handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel 2007-10 og har tre overordnede opgaver:

- Forbedring af den sociale indsats for ofre for menneskehandel
- Koordinering af samarbejdet mellem de sociale organisationer og andre myndigheder
- Opsamling og formidling af viden om området

Organisation

Centret er en del af Servicestyrelsen og refererer til Ligestillingsafdelingen i Beskæftigelsesministeriet.

Til det udførende sociale arbejde blandt kvinder, der er handlet til prostitution, har centret enteret med en række NGO'er og organisationer:

Reden International, Pro Vest og Kompetencecenter Prostitution sikrer det landsdækkende, opsøgende og støttende arbejde for kvinder handlet til prostitution. Kvinder, der skal have midlertidigt beskyttet ophold, kan bl.a. tilbydes plads hos Reden International eller et krisecenter.

På børneområdet er der aftaler med Røde Kors og Red Barnet.

CMM har desuden et udstrakt samarbejde med politiet og Udlændingetjenesten.

Pludselig forplanter en kollektiv stemning af uro sig. Genskåret fra de blå blink på gaden lyser skråt ind ad kældervinduerne, og sirenerne hylér. "It's just a fire, no police!", siger socialmedarbejderen fra "Mødestedet" – et åbent tilbud til udenlandske kvinder i prostitution.

Foto: Polfoto

Mødestedet

Der kan sidde kvinder, der er handlede, og kvinder der er bagmænd, og kvinder der er både og eller ingen af delene. De har tusind strategier, og derfor har vi valgt at sige, at det er fortroligt, det de siger her, og vi bliver ikke overraskede, hvis nogle af deres oplysninger ikke er rigtige. De har mange grunde til at passe på sig selv," fastslår socialmedarbejder Ingrid Lüttichau fra Kompetencecenter Prostitution.

Ordene falder i en telefonsamtale og er ikke henvendt til Social Fokus. Bladet er mest med på en lytter denne onsdag eftermiddag, hvor Counselling Centre for Foreign Women snart vil trække gitterdøren til side for som sædvanligt at holde åbent frem til kl. 22.

Et åbent tilbud

Mødestedet, som centret også kaldes, er et socialt tilbud til udenlandske kvinder, der færdes i miljøet omkring Istedgade. Tænkt som et drop in-center til prostituerede, som måske kan være handlet eller det, der ligner – lokket, presset, overtalt. Men ingen bliver krydsforhørt, fordi de linder på døren i kælderskakten. Det er et åbent tilbud, og nogle kommer her én gang, andre i måneder, før de måske er parate

til den ekstra indsats, der under alle omstændigheder skal til for at forlade miljøet.

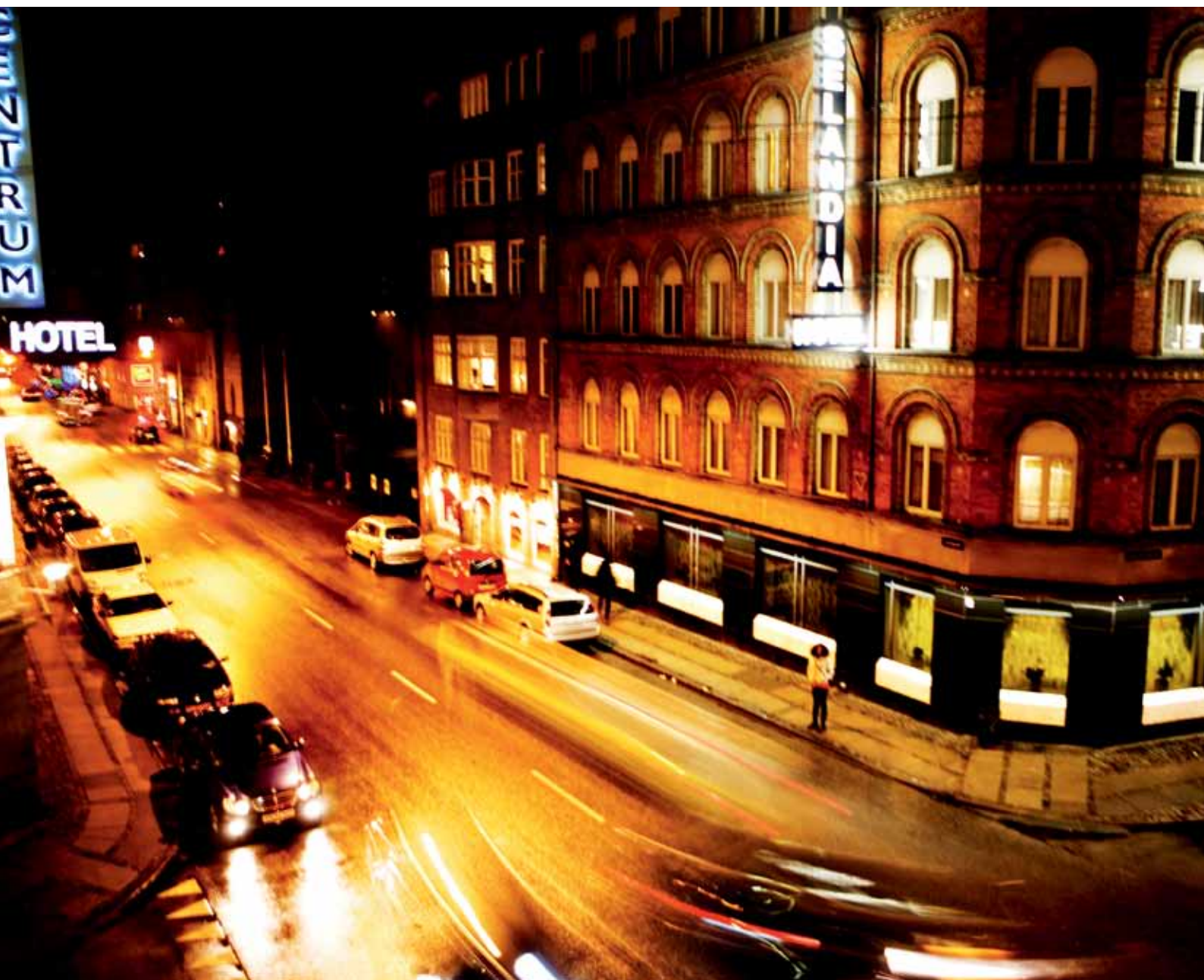
"I never push them, I just want to show, they can trust me. I say: I don't ask you. But you can tell me if there is a problem," forklarer Ancuta R. Balan og fortæller om en kvinde, der netop har taget imod den gratis prævention, hun er blevet tilbudt gennem et år. Ancuta er rumæner og såkaldt kulturmedarbejder. Dem er der flere af hernede, og det betyder, at stedet – ud over engelsk, fransk og spansk – mestrer lettisk, russisk, rumænsk, tjekkisk og russisk. Kulturmedarbejderne har grundlæggende de samme opgaver som de danske socialarbejdere, men fungerer desuden som tolke.

"I think it's good for them to speak in their own language. In Romania, I was in social work for nine years in the street. So I also know the street culture; they've got their own expressions," siger Ancuta.

Sundhedsklinikken

I dag er sundhedsklinikken åben fra kl. 16, og allerede en time før venter en lille gruppe kvinder tålmodigt på at komme til. Et af rummene hernede er fuldt udstyret med un-

»»»

"Mødestedet" på Vesterbro er et åbnet, socialt tilbud til udenlandske prostituerede i miljøet omkring Istedgade. Et drop in-center til kvinder, der er handlet – eller det, der ligner: lokket, presset, overtalt.

»»» dersørgelsesleje og alt fra receptblokke til instrumenter, og hvad en læge nu ellers kan få brug for i en almindelig praksis. For nok bruger de besøgende mest stedet som gynækologisk klinik, men de kommer også, når ryggen gør ondt, eller de får hoste og feber.

"Mange af kvinderne står eller småslentret i timevis i højhælede sko og støvler. Det er hårdt for kroppen. På denne tid af året er der også mange, der får lungebetændelse;

de har jo ikke meget tøj på og er ude meget af tiden. Derfor har vi udvidet åbningstiderne i sundhedsklinikken," fortæller Jeannie Hegstrup, der er socialfaglig medarbejder i Kompetencecenter Prostitution og jævnligt har vagter i Mødestedet.

Netop nu er der tryk på, en gruppe rumænske kvinder kommer grinende og snakkende ind for at slå sig ned i en af sofagrupperne. De kender tydeligvis hinanden og tager selv en kop te eller kaffe og

forsyner sig med lidt af den frugt, der er stillet frem.

Mange skal ind på sundhedsklinikken, og Ancuta agerer lægesekretær og styrer slagets gang, mens Social Fokus kigger inden for hos Mødestedets kenyanske medarbejder. Hun tilbyder bl.a. it-undervisning, og det er populært. Fire kvinder af vist lige så mange nationaliteter går ind i det lille pc-rum, hvor computerne står tændt.

Foto: Polfoto

”Put your finger here, move it, click here”. En mørkebrun hånd lægger sig på en lysebrun for at hjælpe med at styre musen. ”Yes, that’s it! Perfect!” Læreren går videre til den næste, en ung kvinde fra Thailand. Sammen med et par af de andre kvinder går hun også til engelsk, hvor de har øvet sig på nye ord ved at lave lister over det, de kan lide, og det de ikke bryder sig om. Nu skriver hun dem på PC’en. ”Music, computer, dancing” står

MØDESTED FOR UDENLANDSKE KVINDER +

Mødested for udenlandske kvinder – eller Councelling Centre for Foreign Women – drives af Reden International og Kompetencecenter Prostitution (KC) i samarbejde med Center mod Menneskehandel (CMM). Både KC og CMM hører under Servicestyrelsen.

Mødestedet er et åbent tilbud til udenlandske kvinder, der prostituerer sig på gaden eller i anden sammenhæng. Kvinderne kan anonymt få støtte og vejledning om deres helbred og modtage rådgivning om sociale, økonomiske og juridiske problemer. Der tilbydes også korte kurser, p.t. i it og engelsk.

To gange om ugen er der læger tilstede, som kan undersøge og behandle kvinderne, teste for seksuelt overførte sygdomme, udlevere prævention mv.

Mødestedet åbnede 1. juni 2008 i lokaler i Colbjørnsensgade 12 på Vesterbro i København. Der er åbent mandag, onsdag og fredag kl. 16.00-22.00

I tredje kvartal i år var der et gennemsnitligt besøgstal på 22,5 pr. åbningsdag. De fleste gæster er fra Afrika, Central- og Østeuropa.

Siden åbningen har medarbejderne været i kontakt med 553 forskellige kvinder. Kun et mindretal har været identificeret som handlet. Størstedelen menes at være i en sårbar position, men langt fra alle har været i en sådan kontakt med medarbejderne, at der har været mulighed for at identificere indikationer på handel, oplyser CMM.

 CENTERMODMENNESKEHANDEL.DK

der bl.a. på den første liste. ”Liars, politics, traffic”, skriver hun på den anden.

Sluse og pusterum

Ude i sofarummet er der gang i den. En unge pige fra Østeuropa griber fat i Jeannie, mens hun vifter ivrigt med sin mobil. ”Listen, listen!”, griner hun.

”Hun sender mig musik hjemme fra sit land, og hun synes, det er så sjovt, at jeg kan lide det!” fortæller Jeannie Hegstrup med et smil og forsøger at danse til de fremmedartede rytmer, mens hun hele tiden er opmærksom på, om der er nogen, der har brug for hendes hjælp. Pludselig forplanter en kollektiv stemning af uro sig. Genskæret fra de blå blink på gaden lyser skråt ind ad kældervinduerne, og Jeannie løber ud, mens sirenerne hylér.

”It’s just a fire, no police!” melder hun lidt efter beroligende, og alle ler.

”Mødestedet er både sluse og pusterum. Vi kan være adgangen til, at de får den

hjælp, der skal til, for at de kan forlade gaden og komme videre i systemet med beskyttet ophold og de øvrige tilbud, de kan få, hvis de bliver vurderet handlede. Men vi er også pusterum. Kvinderne bliver tit kaldt ud til kunder, mens de er her. Bag efter kommer de ind og får en kop te, så ud at trække, så ind igen,” siger Jeannie og lader sig dumpe ned i en sofa, mens hun kigger på sit ur.

Hun har en halv aftale med en ung kvinde, som har været her før og måske skal videre på et beskyttet krisecenter endnu i dag. Nu er det ved at være sent, og det tynder ud blandt gæsterne. Ofte kommer der en større gruppe afrikanere på denne tid, forlyder det. Men efter en travl dag bliver det en stille aften, hvor kun et par stykker kigger ned, og lidt i ti begynder medarbejderne at pakke sammen.

Den unge kvinde dukker ikke op igen. ■

Af redaktør Sanne Bertram
sbe@servicestyrelsen.dk

EFTER RAZZIAEN

Det er sin sag at få skabt en tillidsfuld kontakt, når man kaldes til politistationen for at tilbyde sin hjælp til en kvinde, der måske er handlet til prostitution. To socialarbejdere fortæller.

Fire thai-kvinder er blevet anholdt efter en politiaktion på massageklinikker i Sønderjylland og på Fyn. De har arbejdet ulovligt i landet, da de kun har turistvisum, og skal nu på politistationen og afhøres. Politiet har mistanke om, at kvinderne er handlede til prostitution og ringer derfor 70 20 25 50, som er hotlinen til Center mod Menneskehandel. Her henvises til Pro Vest i Fredericia, som er centrrets samarbejdspartner i Syddanmark.

”Det er et klassisk eksempel på en situation, hvor vi bliver tilkaldt,” fortæller Vibeke Nielsen, som er projektleder i Pro Vest.

Pro Vest, som er en privat social organisation, laver opsøgende socialt arbejde blandt udenlandske prostituerede. I lokalerne i Fredericia har de bl.a. et drop in-center med en sundhedsklinik, hvor kvinderne kan komme og blive undersøgt gratis og anonymt. Men Pro Vest tilkaldes også, når politiet har lavet en razzia på massageklinikker i Syddanmark som i tilfældet med thai-kvinderne.

”Politiet skal fange bagmænd, vores opgave er at hjælpe den enkelte kvinde og få hendes tillid. Vi skal etablere en god relation til hende og se efter indikationer

på, om hun er handlet,” forklarer Vibeke Nielsen, som også fortæller, at den anholdt først afhøres af politiet med en tolk til stede. Herefter er det hende eller hendes nære medarbejder Lisbeth Bohmann, der får lejlighed til at tale med kvinden.

Varsomme og skeptiske

”Selvom det er vores opgave er at hjælpe kvinden ud af den situation, hvor eventuelle bagmænd har tvunget hende til prostitution, er det ikke altid vores oplevelse, at kvinderne føler sig helt trygge ved os. Mange er varsomme og skeptiske over for myndigheder, og oplevelsen ved at blive anholdt og komme på politistation er tydeligvis meget voldsom for kvinderne,” siger Lisbeth Bohmann.

”Politiet gør, hvad de kan for at få det til at glide. Men rammerne betyder, at kvinderne bliver behandlet som kriminelle – hvad de måske nok også er i lovens forstand, fordi de opholder sig ulovligt i landet eller har arbejdet ulovligt. Fx får de frataget deres mobiltelefon, bl.a. af hensyn til efterforskningen. Det er almindelig procedure, og de får den jo tilbage. Men den er deres livline, så det betyder virkelig meget for

dem, at de skal undvære den,” fortsætter Vibeke Nielsen.

I det hele taget er Pro Vest meget opmærksomme på, at det, at de befinder sig på en politistation, i sig selv kan påvirke kvinderne. Derfor har man også ændret den oprindelige ’setting’:

”Før var vi tilstede på stationen fra begyndelsen. Nu bliver vi tilkaldt undervejs, og det er mindre forvirrende for kvinderne. For på den måde synliggør vi, at vores opgave er en anden end politiets. Vi får skilt funktionerne ad,” forklarer Lisbeth Bohmann.

Frygten

Den største udfordring er dog, at kvinderne ofte er bange for at sige noget.

”Vi kan sidde med kvinder, som har en interesse i at blive identificeret som handlet, fordi situationen er helt uudholdelig for dem. Men meget tit er der tale om kvinder, som kommer fra så dårlige forhold i hjemlandet, at de ikke ser noget alternativ, og mange frygter med god grund deres bagmænd. Derfor er de ikke nemme

Modelfoto

at hjælpe. Det er vores erfaring, at skal der skabes et virkeligt tillidsforhold, hvor kvinden tør åbne op, så skal der meget længere tids kontakt til. Men vi prøver at skabe en relation, der kan fungere i situationen,” siger Vibeke Nielsen.

”Det første, vi gør, er selvfølgelig at præsentere os. Vi hilser, siger vores navn og fortæller, hvem vi er, men vi gør det i øvrigt kort, for kvinderne er ofte for rystede til at kunne rumme en lang forklaring,” forklarer Lisbeth Bohmann og fortsætter:

”Noget af det, vi gør, er egentlig meget banalt, men vigtigt for deres velbefindende. Kvinderne kan måske trænge til noget at spise eller drikke, og så tilbyder vi dem det.”

En central opgave er at berolige kvinderne. Vibeke Nielsen og Lisbeth Bohmann gør derfor meget ud af at forklare, at de er der for at støtte kvinderne, og de fortæller, at Danmark er en retsstat. Kvinderne får fx at vide, at de kan blive tilbageholdt, men at der er tidsbegrænsning på, at de kommer for en dommer osv.

” Meget tit er der tale om kvinder, som kommer fra så dårlige forhold i hjemlandet, at de ikke ser noget alternativ, og mange frygter med god grund deres bagmænd

Projektleder Vibeke Nielsen,
Pro Vest

”Vi understreger også, at selvom det skulle trække ud, bliver de ikke glemte. Vi holder forbindelsen,” siger Vibeke Nielsen, og tilføjer, at det ofte også har en god effekt at lade kvinderne selv fortælle om både afhøringen og forløbet umiddelbart før.

Aflæser den enkelte

De to socialarbejdere fremhæver dog, at det væsentligste er der ingen manual for. Det må afgøres fra gang til gang.

”Kvinderne reagerer forskelligt på os, og det kan der være mange grunde til. Vi aflæser situationen og den enkelte kvinde, så vi kan møde hende, der hvor hun er,” siger Vibeke Nielsen.

”Vi er åbne over for den enkeltes historie. Jeg foretager ikke en afhøring, men stiller uddybende spørgsmål. Jeg lægger mærke til, om hun virker frygtsom, og at hun ingen papirer har. Det kan være tegn på, at hun er handlet. Kvinden informeres om sine muligheder og rettigheder, og vi fortæller hende om *Handlingsplanen til bekæmpelse af handel med mennesker*. Den betyder bl.a., at hun kan komme på et beskyttet opholdssted, hvor hun vil blive tilbudt en forberedt hjemsendelse til sit eget land eller der, hvor hun har en opholdstilladelse,” fortæller Lisbeth Bohmann.

På baggrund af samtalerne med kvinderne udfylder Pro Vest sammen med politiet et identifikationskema. Det sendes til Udlændingetjeneste, der så foretager den endelige vurdering af, om kvinden er handlet, og dermed også hvad der efterfølgende skal ske.

Thai-kvinderne

Og hvad med de fire thai-kvinder:

”De fire kvinder var på tre forskellige massageklinikker. De var groft udnyttede og betalte en urimelig høj husleje. Men efter at vi havde talt med dem og fået deres version af historien var det ikke vores opfattelse, at de var blevet handlet til prostitution. Efter 14 dages anholdelse, hvor vi besøgte dem flere gange i arrester og Vestre Fængsel, blev de udvist til deres hjemland, fordi de havde arbejdet ulovligt på et turistvisum. De havde også fået informationer med om en organisation i Thailand, som de kunne henvende sig til, når de var tilbage, og få støtte,” fortæller Vibeke Nielsen. ■

Af journalist Bolette Jørgensen
boj@servicestyrelsen.dk

Målet er reintegration i hjemlandet

Udlændingesservice skal vurdere, om udenlandske kvinder er ofre for menneskehandel, og i givet fald iværksætte en forberedt hjemsendelse. To embedsmænd fra Udlændingesservice beskriver her processen.

Den 1. august 2007 trådte en ændring af udlændingeloven i kraft for at realisere *Handlingsplan til bekæmpelse af handel med mennesker 2007-2010*. Ændringen medførte, at Udlændingesservice fik en del nye opgaver.

Hensigten bag de nye tiltag er bl.a. at medvirke til at styrke det enkelte menneske og derved at forhindre, at de pågældende bliver handlet igen, når de vender tilbage til deres hjemlande.

Vi anser det som en meget vigtig opgave at håndtere den række af hensyn, som skal tages i forhold til de kvinder, der er havnet i en ulykkelig situation i prostitutionsmiljøet.

De nye tiltag er, at en kvinde, der er vurderet handlet af Udlændingesservice, i stedet for at blive udvist med et indrejseforbud, får udsat sin udrejsefrist i op til 100 dage, som er den såkaldte refleksionsperiode. Endvidere tilbydes kvinden en forberedt hjemsendelse, som både omhandler tilbud under refleksionsperioden i Danmark og tilbud om en reintegrationsplan, der skal støtte kvinden til et liv uden for prostitutionsmiljøet enten i hjemlandet eller et andet land, hvor hun har opholdstilladelse.

Mødet med myndighederne

De sager, hvor Udlændingesservice skal vurdere, om en person er handlet, udspringer ofte af, at politiet – tit i samarbejde med SKAT

og evt. Center Mod Menneskehandel (CMM) – laver razziaer i prostitutionsmiljøet. Her møder politiet kvinder, som ikke har arbejdstilladelse i DK, men som alligevel arbejder som prostituerede – dvs. de arbejder ulovligt og opholder sig ofte også ulovligt i Danmark.

Generelt forelægger politiet sager om ulovligt ophold og ulovligt arbejde for Udlændingesservice, som træffer afgørelser om administrative ud- og afvisninger efter udlændingelovens regler. Der er i disse udvisningssager typisk tale om udlændinge, som har begået småkriminalitet i Danmark, er subsistensløse, arbejder ulovligt eller opholder sig ulovligt her i landet.

Når det handler om kvinder, hvor der er mistanke om menneskehandel, beder Udlændingesservice altid politiet kontakte CMM for at få sagen fuldt oplyst. Hvis kvinden ønsker at tale med en CMM-medarbejder, udfylder CMM på grundlag af samtalen et omfattende skema, som er udarbejdet i samarbejde med Udlændingesservice.

Kriterier for menneskehandel

Skemaet afspejler lovgivningens meget klare kriterier for menneskehandel.

Kvinden skal bl.a. fortælle, om hun er blevet kidnappet, bedraget eller udnyttet. Om hun er blevet misinformeret om arbejdet/rej-

sen. Om hun har stiftet gæld i forbindelse med rejsen eller arbejdet, og om tredjepart har arrangeret rejse og rejsedokumenter. Der er spørgsmål om tredjeparts overvågning af kvinden, om kvinden er blevet overdraget eller solgt til en anden person. Der er spørgsmål om frygt, om levevilkår og frihedsgrader i Danmark, om prostitution og psykisk/fysisk vold og meget mere. Desuden er der kvindens egen forklaring samt CMM-medarbejderens vurdering.

Udlændingenservices afgørelsesgrundlag er skemaet fra CMM-medarbejderen samt politiets afhøringsrapport og et særligt forelæggelseskema, hvor politiet giver yderligere oplysninger til brug for vurderingen af, om en person er handlet.

Vurderer Udlændingenservice, at kvinden er handlet til Danmark, får hun den omtalte refleksionsperiode, dvs. fastsat en udrejsefrist på op til 100 dage. Alle handlede kvinder bliver tildelt en kontaktperson fra CMM, som vejleder og støtter hende under refleksionsperioden i Danmark.

Tilbud i Danmark

Tilbuddet i Danmark omfatter indkvartering, og hvis der er et særligt behov for beskyttelse, træffer Udlændingenservice de nødvendige foranstaltninger.

Kvinden vil – hvis der er behov for det – blive tilbudt sundhedsfremmende behandling, undervisning og psykologisk, juridisk og socialpædagogisk hjælp til at bearbejde de oplevelser, som hun har været udsat for.

Som eksempler på tilbud, som kvinder har taget imod, kan nævnes psykologhjælp og socialpædagogisk hjælp (en støtteperson). Af uddannelsesmæssige tiltag har kvinder fx taget imod sprogundervisning, manicure- og frisørkurser.

Udsendelsen

Udlændingenservice har indgået en kontrakt med International Organisation for Migration (IOM), som skal assistere med den del af den forberedte hjemsendelse, der skal foregå i hjemlandet.

Der er spørgsmål om frygt, om levevilkår og frihedsgrader i Danmark, om prostitution og psykisk/fysisk vold

De forberedte hjemsendelser betyder bl.a., at udlændingen ved en tilbagevenden til sit hjemland vil blive modtaget af en organisation dér. Modtagelse indebærer bl.a. tilbud om indkvartering efter pågældendes behov, eventuel iværksættelse, mulighed for uddannelse/undervisning og psykosocial rådgivning.

I de konkrete sager vil kontaktpersonen fra CMM i samarbejde med kvinden og IOM sammensætte en reintegrationsplan tilpasset den enkelte. Reintegrationsplanen vil gælde i tre måneder i hjemlandet.

Når de tre måneder er gået, sender IOM en reintegrationsrapport, der beskriver hele reintegrationsforløbet og evaluerer erfaringerne fra den konkrete sag.

Siden lovens ikrafttrædelse i 2007 er 69 kvinder vurderet handlet af Udlændingenservice. ■

Af fuldmægtige Gitte Rydal, tv. og
Lisbeth Nørgaard de Bruin, Udlændingenservice

Center Gribskov er et af landets få modtagecentre for uledsagede børn og unge, der kommer til landet. Nogle helt på egen hånd, andre kan være smuglet eller handlet.

Børnene i Gribskov

Der kommer stadig flere uledsagede børn til Danmark. Nogle af dem har måske været udsat for menneskehandel, men det er svært at konstatere. En del børn har brug for hjælp efter Serviceloven, og i de tilfælde tager kommunerne over. Gribskov Kommune er frontløber.

Kun få kommuner har været involveret i sagsbehandlingen, når børn kommer til Danmark uden ledsagelse af voksne. Men der vil komme langt flere kommuner til, fordi antallet af uledsagede børn stiger kraftigt.”

Sådan siger Lars Boe Wille, der er socialrådgiver i Gribskov Kommune, hvor man gennem årene har lært af erfaringerne med at arbejde med denne meget specielle gruppe af børn og unge. Indtil for et år siden var Center Gribskov, der drives af Røde Kors, det eneste

modtagecenter i hele landet for uledsagede børn. Derfor var Gribskov Kommune også den eneste, der arbejdede med området.

”Vi er langt fra involveret i alle sager. Røde Kors har selv specialiserede medarbejdere, der tackler de fleste situationer. Vi modtager dog i nogle tilfælde underretninger og skal derfor iværksætte nødvendige foranstaltninger efter Servicelovens kap. 11,” siger Lars Boe Wille.

Sårbar situation

”Der er tale om børn og unge, der har været alene på en

” Nogle af børnene, der kommer uledsagede hertil, ved slet ikke, hvilket land, de er i.

lang rejse uden familie fra et andet land. En del af dem er helt på egen hånd. Men nogle børn og unge kommer herop med hjælp fra professionelle menneskesmuglere, der tager penge for at få dem op til deres familie. Og enkelte kan være udsat for menneskehandlere, hvor der er tale en fortsat, grov udnyttelse. Ofte kommer de fra krigshærgede områder, så de også kan være traumatiserede, inden de forlader deres hjemland. Alle disse oplevelser kan ikke undgå at sætte sine spor, så de har nogle psykosociale problemer, som vi kender meget lidt til i vores almindelige arbejde med børn og unge. Det gør, at der i nogle tilfælde opstår nogle særlige behov,” fortæller han.

Nogle af børnene, der kommer uledsagede hertil, ved slet ikke, hvilket land, de er i. Det er ofte et tegn på, at de er på vej til et andet land, hvor de har familie, der kan hjælpe med at søge asyl. Fx Norge eller Sverige. Nogle af børnene forsvinder også fra lejrene, uden man ved, hvor de havner. Men uanset om de er i transit eller Danmark er deres mål, er de ofte i en meget sårbar situation, der kan udnyttes – seksuelt, økonomisk eller på anden led. Selv om de ikke nødvendigvis selv føler sig handlet, hænder det også, at Røde Kors finder unge i det københavnske prostitutionsmiljø. Bl.a. disse unge har brug for hjælp fra den kommune, der huser et børnecenter – ud over Gribskov handler det i dag også om Lejre, Holbæk

og Hørsholm kommuner, der har fået disse opgaver via Udlændingesservice.

Foranstaltningerne

Foranstaltningerne spænder vidt, oplyser Lars Boe Wille. Gribskov Kommune er primært med i den første fase af de unges ophold i Danmark, hvor de reelt er asylsøgere og endnu ikke visiteret til en opholdskommune. Ofte består kommunens opgave i en løbende faglig sparring til Center Gribskov. Hertil kan komme andre tilbud. Det kan være ophold på et opholdssted for unge eller en projektlignende anbringelse. Det kan også være, den unge har brug for et ophold i fx et sommerhus med pædagogisk personale.

”I ganske få tilfælde har vi anbragt unge på sikrede afdelinger. Det er kun, hvis der er meget klare indikationer på, at de unge er handlet, og bagmændene vil kontakte de unge, og de unge selv føler sig presset til at kontakte bagmændene for gennem fx aktiv prostitution at nedbringe gæld. Det er ekstreme tilfælde, og begge forudsætninger – altså både at bagmændene kontakter, og de unge selv søger kontakt – skal være til stede, før vi bruger en så radikal en beskyttelse af de unge.”

Flere kommuner

Før har Udlændingesservice som nævnt valgt ganske få kommuner ud, som gennem tiden er blevet skarpe på at udføre de ofte komplicerede opgaver, der følger med, når

det drejer sig om at modtage og integrere uledsagede børn og unge efter de har fået opholdstilladelse. Men fordi antallet af antallet af uledsagede under 18 år er stærkt stigende, har man fundet en anden strategi, så de unge fordeles på flere kommuner, fortæller Lars Boe Wille.

”Det giver nogle store udfordringer,” fortsætter Lars Boe Wille.

”Mange kommuner er ikke gearret til denne opgave, som ikke ligner de opgaver, man er vant til at arbejde med inden for børne- og ungeområdet. Jeg vil nødig skulle starte forfra, der hvor vi startede i Gribskov for nogle år siden,” siger han og tilføjer, at Serviceloven efter hans mening skal gøres mere tydelig i sin beskrivelse af de forventninger til arbejdet,

som der er i forhold til denne særlige gruppe unge. Også den økonomiske side af sagen så han gerne, at der blev kigget på.

Lars Wille understreger, at Gribskov Kommune gennem de seneste år har haft en tæt og konstruktiv dialog med såvel Integrationsministeriet som Indenrigs- og Socialministeriet netop med baggrund i, at Gribskov Kommune har stor erfaring med de konkrete problemstillinger.

”Derfor ved jeg også, at problemerne bliver taget alvorligt i begge ministerier. Så jeg forestiller mig, at der kommer en løsning, så nye kommuner kan komme godt i gang.” ■

Af journalist Jan Vagn Jakobsen
jvj@servicestyrelsen.dk

ULEDSAGEDÉ BØRN OG UNGE

Center Gribskov var i nogle år Danmarks eneste modtagecenter for børn, der er kommet hertil uden ledsagelse af voksne. I dag er der flere.

Tal fra Røde Kors viser, at der i 2007 kom 123 børn, mens tallet i 2008 steg til 316. I år er der til midten af november allerede kommet mere end 500 uledsagede børn til Danmark.

Presset har nødvendiggjort, at Center Gribskov og Center Vipperød fungerer som opholdscentre, mens Sjælsmark Kaserne i Hørsholm er modtagecenter. Center Avnstrup ved Lejre har desuden en afdeling – Sattelitten – for de ældste unge. Alle centre drives af Dansk Røde Kors.

Nogle børn er her helt på egen hånd. Andre er kommet hertil via professionelle menneskesmuglere. Meget få børn og unge er blevet vurderet som ofre for menneskehandel. Der kan være flere, der har været udsat for det, men det er ofte vanskeligt at konstatere.

Dansk Røde Kors' har igangsat et trafficking-projekt. Det skal hjælpe uledsagede unge under 18 år, som har klare indikationer på menneskehandel, til at erkende, hvad de kan have været udsat for.

Den **svære** rejse tilbage

Det er svært at få ofre for menneskehandel på fode igen, når de rejser hjem. Stigma og dårlig økonomi er de største problemer. Det vurderer den norske forsker Anette Brunovskis, der er ekspert i trafficking.

De rejser hjem med større problemer, end da de drog ud!" Sådan lyder den korte og kontante forklaring fra Anette Brunovskis, da Social Fokus spørger den norske ekspert om, hvorfor det ofte er så vanskeligt at få ofre for menneskehandel på fode igen i deres hjemland.

"Mange lande, heriblandt Danmark, lægger stor vægt på, at kvinder, der er handlet til prostitution, skal tilbage til deres eget land igen og få en tilværelse her. Men reparation er en stor udfordring," siger Anette Brunovskis, der er en af de få i Skandinavien, der har drevet egentlig forskning i trafficking. Den 38-årige cand.polit. har siden 2000 været ansat på den uafhængige forskningsinstitution Fafo, der ligger i Oslo. Her beskæftiger de sig med arbejdsliv, velfærdspolitik og levevilkår, i Norge som internationalt. Og altså også med menneskehandel.

De største problemer

"Vi mangler data, men det er vores indtryk, at det faktisk er et flertal, der siger nej til hjælp, og dem ved vi jo så typisk ikke, hvordan det går senere. Mange 'forsvinder', vi ved simpelthen ikke, hvad der bliver af dem! Nogle bliver handlet igen, andre prostituerer sig i deres eget land, fordi de ikke ser andre muligheder," siger hun.

Brunovskis fortæller, at når der er så mange, der takker nej til den hjælp, hjemlandet kan yde, kan det have mange grunde. Nogle klarer sig ganske enkelt uden. Men for mange handler det om, at tilbuddet ikke er det rette, eller ikke formidles på en måde, så kvinden forstår, hvad det går ud på og har tillid til, at det vil fungere. Ofte er der praktiske problemer, fx findes der måske ikke ajourført materiale om, hvad hjemlandet kan tilbyde, eller der er sproglige barrierer. Tit bruges tolke, men tolke er dyre, som Brunovskis påpeger.

Men de største problemer ligger som regel et andet sted.

"Det er ikke nødvendigvis de allerfattigste, der drager ud, for faktisk kræver det også nogle ressourcer at migrere. Men ofte er migrationen økonomisk motiveret. Mange har forsørgelsespligter – fx over for et barn eller

deres forældre – som de ikke har kunnet overkomme i hjemlandet. De problemer er jo ikke løst, når kvinderne vender tilbage, som regel står de oven i købet med en gæld til deres bagmænd eller andre," siger Anette Brunovskis.

"Og så er der det sociale. De allerfleste ønsker at skjule årsagen til, at de har været væk, og det kan være svært i de små samfund, mange af dem kommer fra."

To slags skam

Du skriver i en rapport, at mange skjuler det selv over for de allernærmeste. Der er fx en kvinde, der bliver udsat for trafficking, men vender tilbage, og som først fortæller sin datter om det, da hun også bliver udsat for det?

"Ja! Skammen er næsten ufattelig stor. Der er stigma knyttet til prostitution og promiskuitet i de nordiske lande, men fx mange steder på Balkan er det mange gange værre. Der er meget strenge normer knyttet til kvinders adfærd, og de færreste skelner fx mellem trafficking og anden prostitution. Men kvinderne føler også en stor skam over at være blevet narret. At man kunne være så dum! Det opleves som meget ydmygende."

Vil de være stemplet for altid?

"Nogen kan måske arbejde sig ud af det over tid, hvis de bliver en succes på andre fronter. Fx økonomisk."

Var det ikke bedre for kvinderne, hvis man hjalp dem til en ny start i en anden by, måske endda i et andet land?

"Genforening med familien står ofte højt på listen, for det er jo ikke velfærdslande, vi taler om. Så de fleste er helt afhængige af deres netværk. Der er nogen få, meget truede, der får tilbud om en helt ny identitet, nyt navn osv. Men det er heldigvis sjældent, der er behov for det."

Når nu tavsheden er så stor, kunne man forestille sig, at nogle af kvinderne kunne have glæde af fx selvhjælpsgrupper ...

"Det er meget forskelligt, nogle finder det belastende at blive eksponerede for andres lidelser og ønsker kun at bryde med fortiden. Derfor takker de måske også nej til at bo i et shelter (beskyttet kvindekrisecenter, red.), hvor de hele tiden bliver konfronteret med det, de har været ude for. Andre har et stort behov for at møde nogen, der har haft de samme erfaringer og oplever netop dét som en befrielse."

Lavtærskel-tilbud

Anette Brunovskis forklarer, at der er stor forskel på organiseringen af hjælpen i de forskellige lande. Det

Det er helt centralt, at der sker en individuel tilpasning af hjælpen.

Anette Brunovskis

er i sig selv en udfordring for de socialarbejdere og myndigheder, der skal samarbejde om hjemsendelse med modtagerlandene. Men det betyder også, at det er svært at sammenligne data og få viden om, hvilke indsatsformer, der virker bedst. Alligevel tør Brunovskis godt komme med et bud på, hvad der kunne være effektivt:

”De to største problemer drejer sig om økonomi og stigma. Så tiltag, der reducerer disse problemer, vil være virksomme,” vurderer hun og fortæller om en kvinde fra den lille østeuropæiske stat Moldova. Kvinden var vendt tilbage til sin landsby efter at været handlet. Hendes historie blev lækket, og hun røg i pressen for fuld udblæsning.

”Hun endte med at blive fuldstændig eksponeret! Alle vidste, hvad hun havde været igennem. Men via et hjælpeprogram fik hun en butik op at stå, der solgte brugt tøj, så hendes økonomiske situation blev forbedret. Samtidig satte man ind i forhold til manden, der drak, og han fik styr på sit alkoholproblem. Begge dele var med til at løfte hendes status i lokalsamfundet,” fortæller Anette Brunovskis, der også bruger historien til at illustrere, at den hjælp, der ydes, ikke blot skal have fokus på kvinden, men også på hendes netværk.

”Men det er også helt centralt, at der sker en individuel tilpasning af hjælpen. Løfter om hjælp og støtte må fx ikke gøres afhængig af, at man tager imod et tilbud om at bo i et *shelter* en periode. Det er ikke et tilbud, der er egnet til alle, nogle vil fx helst hjem til familien med det samme. Det skal også være muligt at sige nej til hjælp i første omgang, og så ja bagefter, hvis man fortryder. Det skal være ’lavtærskel-tilbud’, som det er nemt at tage imod, også en i en senere fase.” ■

Af redaktør Sanne Bertram
sbe@servicestyrelsen.dk

Anette Brunovskis er cand.polit. og har i en årrække forsket i menneskehandel, specielt af kvinder, der handles til prostitution. Hun er ansat på den uafhængige forskningsinstitution i Norge, Fafo, hvor hun p.t. arbejder på en kortlægning af prostitutionsmarkedet i Norge.

Foto: Stine Ostby

Blandt unge ofre i Italien

”Nu føles det som om, jeg kæmper med to liv – det liv jeg har haft, og det liv jeg prøver at skabe.” Sådan siger én blandt 16 unge piger, der blev menneskehandlet til Italien. Artiklens forfatter fulgte dem i ni måneder, mens de prøvede at skabe sig et nyt liv.

Italien, hvor ofre for menneskehandel kan opnå en særlig opholdstil-ladelse og samtidig er forpligtede til at deltage i et statsligt program, der giver adgang til sundhedsydelser, uddannelse og arbejde. (Se boks).

Livet på gaden har efterladt et stort sår indeni mig. Mit sind og min krop er i konflikt, fordi nogle gange – nej altid – kan jeg ikke føle, jeg er som en maskine, jeg gør ting ligesom en maskine (...) fordi min krop ikke kan føle mere på grund af alle de mænd, der rørte ved mig og alle de ting, jeg led under ... Det er et stort sår.”

Sådan forklarer Amelia, en 18-årig rumænsk pige, der er blevet menneskehandlet til Italien som 16-årig, hvordan hun oplever konsekvenserne.

Den italienske model

Der tales meget om menneskehandel i disse år, og politikere og internationale organisationer såsom FN, EU og Europarådet er slående enige om, at problemet skal bekæmpes, bagmændene findes og ofrene hjælpes. Menneskehandel rækker vidt, og fænomenet handler bl.a. om menneskerettigheder, politik, jura, sikkerhed og fattigdom. Men

vigtigst af alt, så handler menneskehandel om mennesker – de skæbner som rent faktisk bør være menneskehandelsdebattens kerne. For at få indblik i disse menneskers liv og vilkår har jeg i ni måneder i 2007-08 udført antropologisk feltarbejde blandt en gruppe på 16 unge piger mellem 16 og 20 år, der er blevet menneskehandlet til Italien. Jeg har været en del af deres hverdagsliv, jeg har interviewet dem om deres liv, deres fortid og deres drømme for fremtiden, og de har lavet dagbøger, tegninger og fotodagbøger til mig.

Pigerne kommer fra Rumænien, Albanien og Nigeria, og de er blevet menneskehandlet til Italien, hvor de er blevet udnyttet til prostitution, tvangsarbejde og tyveri. De bor på et beskyttet herberg i Rom, efter de er undsluppet menneskehandlens bagmænd. De forsøger at få en ny tilværelse med italienskundervisning og job, og samtidig vidner flere af dem i retssager mod deres bagmænd. Og det er muligt at skabe sig et nyt liv i

Tung bagage

Men selvom mulighederne findes, er processen ikke let. Flere af pigerne giver udtryk for, at det kan være svært at komme videre med den tunge bagage, de bærer med sig. Her forklarer Ramona, en 17-årig pige fra Rumænien, der blev menneskehandlet til prostitution, sine tanker om sit hjemland og det nye liv, som hun nu ønsker at udfolde:

”Jeg bliver meget ked af det, når jeg tænker på mit andet liv i mit land... Nu føles det som om, jeg kæmper med to liv – det liv jeg har haft, og det liv jeg prøver at skabe... Og det er en stor konflikt indeni mig (...). Det er sørgeligt at miste et liv og genfødes, at skabe et andet liv. Det er en konflikt indeni mig, som jeg nu prøver at løse.”

Pigernes baggrund ligner til forveksling hinanden. De kommer fra dysfunktionelle familier præget af fattigdom og problemer som fx seksuelle overgreb, ludomani og alkoholmisbrug. Derfor lød tilbuddet

De menneskehandlede piger lavede fotodagbøger til artiklens forfatter, mens de opholdt sig på det italienske, beskyttede herberg. Flere valgte deres værelse som motiv, fordi de aldrig før havde haft ét, der var så fint, og andre tog billeder af spisebordet, fordi de nød at sidde her og spise sammen. En pige fotograferede en særlig plante i herbergets have, fordi hun som 13-årig havde plantet en magen til i sit hjemland til minde om det barn, hun havde mistet ved en abort.

om et nyt liv i udlandet og muligheden for at tjene penge som en god fremtidsudsig, og pigerne lod sig narre af bagmænd til at tage til Italien – flere af dem uden forældrenes vidende. Efter ankomsten så situationen imidlertid helt anderledes ud end lovet, og flertallet oplevede at få frataget deres identitetspapirer, blive låst inde, banket og voldtaget af bagmændene, inden de blev tvunget til at indtjene penge til dem på forskellig vis. Efter en periode i bagmændenes klør flygtede de og kom i de italienske myndigheders varetægt.

Disse oplevelser betyder, at pigerne i dag har svært ved at stole på nye mennesker. Amelia, hvis udsagn indledte denne artikel, forklarer om sine problemer med tillid til andre:

”Tillid er meget, meget, meget svært for mig... Jeg stoler kun på fire personer – jeg ved, at de ikke vil gøre mig ondt.”

Amelia har i dag forladt herberget og er flyttet ind i et lejet værelse hos en ældre, italiensk kvinde i Rom. Hun har fået job i en frisørsalon og drømmer om at tage en uddannelse og skrive en bog om sit liv.

Offer og bagmand

Under mit feltarbejde var der pludselig to af pigerne, der stak af fra

det beskyttede herberg. Efter nogen tids alvorlig bekymring for deres velbefindende ringede én af de bortløbne piger til de resterende piger på herberget. Hun havde opsøgt sine tidligere bagmænd og var taget med dem tilbage til sit hjemland for at finde nye piger, der kunne udnyttes til prostitution og tiggeri i Rom.

Det var chokerende for alle involverede, at opleve rollerne som offer og bagmand blive byttet rundt. Men oplevelsen peger på, hvor komplekst et fænomen menneskehandel er. Det er derfor nødvendigt at have dybdegående indsigt i de involverede menneskers vilkår. I debatten om menneskehandel er specialiseret viden om menneskehandelns ofre og deres verden og historier således helt central – især hvis vi skal gøre os forhåbninger om at hjælpe og forstå ofrene, efter de har undsluppet menneskehandlen. Dette er en udfordring, som flere lande i Europa kæmper med i disse år. ■

Af konsulent Trine Mygind Korsby
tmk@servicestyrelsen.dk

Afhensyn til pigerne er navnene opdigtet. Deres rigtige identitet er forfatteren bekendt.

'DEN ITALIENSKE MODEL'

- Via artikel 18 i Italiens immigrationslovgivning kan ofre for menneskehandel få en særlig opholdstilladelse i landet. Tilladelsen er midlertidig, men kan senere gøres permanent.
- Ofrene er samtidig forpligtede til at deltage i statens program om social assistance, beskyttelse og integration. Programmet giver ret til ydelser fra social- og sundhedssektoren og adgang til uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet.
- I perioden år 2000-07 er der hvert år blevet udstedt mellem 833 og 1.062 særlige opholdstilladelser til ofre for menneskehandel i Italien.
- Tanken bag 'den italienske model' er, at mulighederne for at skabe sig til et nyt liv i Italien giver ofret et incitament til at samarbejde om efterforskningen.

Du kan få mere at vide om både 'den italienske model' og Trine Mygind Korsbys feltarbejde i *Fra handlet til handlende*, Københavns Universitet 2008 (kandidatspeciale).

KORT OM TEMA

HANDLINGS-
PLANEN

FIRE HOVEDPUNKTER

Handlingsplanen til bekæmpelse af menneskehandel definerer målene for den danske indsats. Planen, som er vedtaget af regeringen og satspuljepartierne, løber frem til og med 2010. Den sætter fokus på fire områder:

1. At styrke efterforskningen, så bagmændene bliver identificeret og straffet
2. At støtte ofrene ved at styrke de sociale tilbud i Danmark
3. At forebygge menneskehandel ved at begrænse efterspørgslen og øge befolkningens viden
4. At forebygge menneskehandel ved at forbedre det internationale samarbejde, herunder forbedre det forebyggende arbejde i afsenderlandene

Handlingsplanen er blevet til i et samarbejde mellem fire ministre; ligestillingsministeren, justitsministeren, udviklingsministeren og integrationsministeren. Den tværministerielle arbejdsgruppe til bekæmpelse af menneskehandel består af embedsmænd fra de involverede ministerier. Det er denne arbejdsgruppe, der er ansvarlig for at implementere regeringens handlingsplan.

Der er i alt afsat 80 mio. kr. til aktiviteter under handlingsplanen.

Vidste du...

At der findes en hotline, der kan bruges ved mistanke om menneskehandel?
Ring 70 20 25 50.

Straffelovens
§ 262 a

For menneskehandel straffes med fængsel indtil 8 år den, der rekrutterer,

transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person, hvor der anvendes eller har været anvendt

1. Ulovlig tvang efter § 260,
2. frihedsberøvelse efter § 261,
3. trusler efter § 266,
4. retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller
5. anden utilbørlig fremgangsmåde

med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer.

Stk. 2:

På samme måde straffes den, der med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer, yder betaling eller anden fordel for at opnå samtykke til udnyttelsen fra en person, som har myndighed over den forurettede, og den der modtager sådan betaling eller anden fordel.

Mærket for livet

NY FILM OM TRAFFICKING

Hvad indebærer det at være handlet for de mennesker, der mærker det på egen krop? Det kan man få indblik i dokumentarfilmen *Affected for Life*, der på dansk har fået titlen *Mærket for livet*. En stærk film, hvor man møder en række ofre for trafficking og får indtryk af menneskehandlens mange sider.

Filmen er tænkt til advokater, dommere, sociale myndigheder og NGO'er, der har berøring med området, men kan ses bredt. Den er instrueret af Anja Dalhoff og lavet i samarbejde med Anti-Human Trafficking and Migrant Smuggling Unit, der hører under FN.

Mærket for livet havde verdenspremiere i København i anledning af EU's Anti-trafficking Day 18. oktober.

HANDLET eller ej?

INDIKATORER PÅ MENNESKEHANDEL

Indikatorer er et vigtigt instrument til identificeringen af kvinder, der har været udsat for handel. Men de må betragtes som vejledende retningslinjer, som man bruger til at skærpe sin opmærksomhed – og ikke som en facit- eller tjekliste.

Det understreger Center mod Menneskehandel på sin hjemmeside, hvor der beskrives ikke færre end 32 forskellige indikatorer. Nogle handler om rekruttering, fx kan det være et tegn på handel, at en tredjepart har arrangeret rejsen, og at kvinden er forgældet. Falske eller konfiske-rede pas og rejsedokumenter er også indikatorer, og det samme er forskellige former for vold og tvang. En lang række indikatorer vedrører de betingelser, kvinden arbejder på, og endelig er der beskrevet nogle indikatorer, der drejer sig om de mere almene livsbetingelser – herunder tanke- og ytringsfrihed.

Hjemmesiden rummer også en lang række andre informationer, bl.a. om regeringens handlingsplan, internationale forpligtelser, politiets arbejde, og hjælp og tilbud på området.

 CENTERMODMENNESKEHANDEL.DK

” Sometimes I don't see the point in doing anything. It seems useless. When someone has controlled you and made decisions for you for so long, you can't do that yourself anymore.”

Citat fra menneskehandlet kvinde i rapporten: Stolen smiles: a summary report on the physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked in Europe, www.lshrm.ac.uk

Hvor mange handles?

TAL OG VIDEN FRA CMM

Center mod Menneskehandel arbejder løbende på at skaffe valide data om mennesker, der er eller kan være handlet til Danmark. Vi arbejder også på at systematisere den viden, vi får om målgruppen. Bl.a. oplysninger om ofrenes alder, nationalitet, handelshistorie og deres vej gennem systemet fra identifikation til en evt. hjemsendelse.

CMM laver kvartalsvise opgørelser på indsatsen. De data bruges bl.a. til at få større forståelse for den meget komplekse problemstilling, menneskehandel er. Og dermed også et afsæt for den løbende justering af indsatsen.

I tredje kvartal i 2009 er 11 vurderet handlet af Udlændingetjenesten. Heraf har en modtaget forberedt

hjemsendelse, fem er hjemrejst på anden led, fire opholder sig p.t. på krisecenter og én er forsvundet.

Der har været kontakt til langt flere potentielt handlede – i alt 307. Hovedparten vurderes at være i en sårbar position, og der kan være betydeligt flere end de 11, der er handlet, men som af forskellige årsager ikke har kunnet identificeres.

Kontaktperson: konsulent Martine Grassov
mgr@servicestyrelsen.dk

CENTER MOD MENNESKEHANDEL
DANISH CENTRE AGAINST HUMAN TRAFFICKING

Politiassistent
**Lars Linnaa
Sørensen,**
NEC – Nationalt
Efterforsknings-
center, Rigspoli-
tiet

Den lyttende politimand

Ofre for menneskehandel kan være tilbageholdende over for politiet. Men ved at udvise forståelse og indlevelse kan man måske overkomme de hindringer, der ellers vil få ofret til at tie.

Regeringens *Handlingsplan til bekæmpelse af handel med mennesker 2007-2010* sætter sammen med *Rigspolitiets Strategi og Vejledning til politiets indsats mod bagmænd til prostitution* de overordnede rammer for politiets indsats på området.

Som udgangspunkt omfatter handlingsplanen alle former for menneskehandel og indeholder et krav om en styrket, efterretningsbaseret efterforskning af disse sager. Den hidtidige indsats har været koncentreret om at finde og retsforfølge bagmænd, som tjener penge på andres prostitution. Det gælder hvad enten de prostituerede er danske eller udenlandske, og hvad enten bagmændene gør sig skyldige i rufferi, mellemmandsvirksomhed eller menneskehandel. Sidstnævnte er langt den alvorligste lovovertrædelse med en strafferamme på otte års fængsel.

Handlingsplanen foreskriver desuden, at politiet skal betragte de antrufne kvinder og mænd som potentielle ofre for strafbare forhold. Politiet skal også sørge for, at ofrene er underrettet om de sociale tilbud, som følger af handlingsplanen.

Politiets opgave er populært sagt at efterforske sager, indsamle beviser, fange forbrydere og få dem retsforfulgt. Politiet skal overlade det sociale arbejde til dem, som er kompetente og uddannede til det. Nemlig de sociale repræsentanter, som tildeles den konkrete opgave af Center mod Men-

neskehandel. Denne arbejdsdeling har vist sit værd i flere sager og kontrolaktioner gennem de sidste år.

Men selvom der er gode grunde til denne arbejdsdeling, er det overmåde vigtigt, at den politi m/k, der har kontakten med et potentielt offer for menneskehandel, er meget opmærksom på den særlige situation, der er tale om – og på alle måder forsøger at hjælpe efter bedste evne og behandle ofret skånsomt og med værdighed. Alt dette ud fra en betragtning om, at ofret ofte vil befinde sig i en vanskelig situation, som netop stiller store krav til politimandens evne til at lytte, hans medmenneskelighed, empati, tålmodighed og forståelse for ofrets dilemmaer og problemer.

Hindringerne kan være ofrets frygt for represalier fra bagmænd, fortrængning og følelse af skam, men også frygt for politiet som myndighed pga. tidligere negative oplevelser i hjemlandet eller andre steder. Hindringer, som gør ofret tilbageholdende med at komme med vigtige oplysninger.

Ved at udvise forståelse og indlevelse i ofrets situation kan politimanden måske overkomme disse hindringer. Og dermed bliver der også en chance for, at politiet og ofret kan hjælpe hinanden med at sikre beviser og efterretninger imod bagmændene med det fælles mål, at andre mennesker ikke ender i samme situation som ofret.